

Дзвоник

№75

Журнал для українських дітей Румунії
Місячник Союзу Українців Румунії. 6 рік видання, червень, 2013 рік

Dzvonuk (Clopotel)

№ 75, 2013 р.

Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.

Над *Dzvonukom* працювали:

Головний редактор: Микола Корсюк

Редактор: Людмила Дорош

Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк, Михайло Трайста, Марія Чубіка.

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1
тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;
телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Adresa redacției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

Наша електронна адреса:
redactia.clopotel@gmail.com

Dzvonuk пропонує:

- * казки
- * оповідання
- * вірші
- * загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * рухливі ігри

Dzvonuk завжди радо прислухається до ваших пропозицій і друкуватиме надіслані вами спроби!

Увага! За достовірність надрукованих матеріалів відповідають їх автори!

Максим РИЛЬСЬКИЙ

Дівчина

Пчілки злотисті
В квітках літають,
Роси перлисті
З трав опадають,
Золота зіткане сяєво ллється,
Ліс в нім купається, листя сміється.
В шатах зелених
Вийшла дівчина,
В косах студені
Роси-перлини.
З золота зіткане сяєво ллється,
Ліс в нім купається, листя сміється.
В квітках барвистих
Дівчина сяє,
В оченьках чистих
Сонечко грає.
З тих оченяток сяєво ллється...
Дівчина літом веселим зоветься...

Борис ЧП

Перший день літа

Було уранці літо літенятком,
Обсипаним веснянками кульбаб.
По сонячних, аж золотих кульбабках
Стеливсь джмеля густий медовий бас.

Ставок од саява мружився і хлюпав
На берег білий-білий од піску.
З тополі вітер пух ласкавий скуб
І землю застеляв ласкавим пухом.

Увечері по-іншому було:
Кульбаби сонні очі постуляли,
А літо зовсім спати не лягало –
Всю ніч зірками й місяцем цвіло.

Ірина ПРОКОПЕНКО

Чому липень липнем назвали

Було тихо й спекотно. Над водою бабки літали, на кущах ягоди червоніли, понад квітами бджоли гули, сік-нектар збирали. Усе було так, як повинно бути в місяці липні.

Ото тільки сам Липень був чимось незадоволений. Сонце яскраве-преяскраве, небо чисте, безхмарне, а Липень хмурився.

– І чого мене так назвали? – думав він. – Незрозуміло. Всі брати-місяці правильно зветься. Січень – снігом січе, Травень – трави жене. Жовтень – лист фарбує. Чому ж мене Липнем назвали? Може, спитати кого-небудь?

Побачив пташку й питається:

– Скажи, будь ласка, як тебе зветь-величають?

Нічого не відповіла пташка, за мухою погналася, ки-нулася праворуч, кину-лася ліворуч, клацнула дзьобом – і немає мухи.

– Мухоловка, – здогадався Липень.

Бачить, у лісі, біля берези, гриб росте, ніжка струнка, шапинка темно-бура.

«Цікаво, – думає Липень, – може його теж неправильно назвали, дай-но спитаю».

Нічого не відповів гриб, під березою сховався.

– Підберезник, – здогадався Липень.

Дивиться він, у тому ж лісі, на низеньких кущиках, ягоди чорніють. Не питаючи, відразу дотямив – чорниця визріває.

– Усіх, усіх як треба зветь, – зітхає

Липень, – тільки чому мене Липнем назвали?

– Липнеш до всіх, от і назвали, – пробурчав старезний Пенюк, що куняв собі на прогрітій сонцем галявинці.

– Он воно що, – обурився Липень, – липну до всіх...

І стало йому гірко, тяжко від такої несправедливості. Зітхнув бідолаха. А навкруги так гарно, сонце яскраве, повітря духмяне, чи то медом пахне, чи то липа цвіте...

– Липа цвіте? Так, справді, липа цвіте... От воно що, – зрадив Липень, – тому мене й Липнем назвали, що в цей час липа цвіте, а бджоли з липового цвіту мед збирають, який у народі називають «липцем».

Над водою бабки літали, на кущах ягоди дозрівали, понад квітами бджоли гули, а на узліссі липа цвіла. Усе було так, як і повинно бути в місяці липні.

Оксана ІВАНЕНКО

МАЛЕНЬКИМ ПРО ВЕЛИКОГО ТАРАСА

ІХ

Вже почали друзі Тараса і командир Бутаков клопотатися, щоб полегли долю поета і художника, щоб дозволили йому хоча б малювати, бо експедиція вже закінчилась і Тарас з іншими перебував в Оренбурзі, де приводили до ладу матеріали експедиції.

Та замість полегшення прийшло погіршення. Одна підла людина, заздрісний нікчемний офіцер написав донос у Петербург, що Тарас не живе в казармі, а з товаришами по експедиції, малює, ходить з дозволу Бутакова не в солдатській шинелі, а в своєму пальто. Оренбурзьке начальство перелякалось і спочатку одправило Тараса на гауптвахту до Орської фортеці, а потім загнало у відлюдний далекий форт на східному березі Каспійського моря. Туди і пошта півроку не доходила, бо півроку не можна було туди діставатись морем.

Везли в цей форт Тараса під вартою, наче страшного злочинця. Перед тим, як сідати у човен, який перевозив морем, підібрав Тарас на дорозі вербову гілочку. Впала вона з воза. Тарас заховав її за пазуху, а коли приїхав до форту, встроїв на порожньому тоскному місці.

Не сподівався він, що щось вийде з цього. А навесні гілочка несподівано пустила паростки, і рік по року виросла чудесна верба.

Довго, безжально муштрували Тараса Шевченка, як солдата, у цьому форті. Тут ще важче було, ніж в Орській фортеці, ніж на Аральському морі.

Та й тут так само, як і там, прості люди – казахи, що жили навколо форту, солдати, які поневірялись однаково, як і він, – усі дуже любили справедливого, доброго «батька Тараса». А його найбільшою

відрадою були діти, маленькі казашата і діти коменданта форту.

Часто приходили вони до «дяді Горича», як звали вони Тараса Григоровича, бо не могли вимовити «Григорович». Діти сідали навколо його, меншенькі вмощувались у нього на колінах у затінку єдиної гіллястої верби. Він співав їм, розповідав казки, розповідав про свою далеку батьківщину – нещасну рідну Україну.

Тарасова верба росла, красувалась. Тарас переконав коменданта форту і солдатів, що тут, у голій пустелі, можна виростити ще дерева і яка це буде радість для всіх людей! І тоді там посадили цілий сад. Він і тепер є, цей сад, і зветь його садом Тараса Шевченка.

Х

Повернувся Тарас Шевченко з заслання через десять років. Забрали його молодим, дужим, а вертався хворим, сивим, от як на портреті.

Та не скорився він цареві, не кинув боротися за правду, за краще, вільне життя народу. І після заслання писав він знову такі вірші, що їх у всьому світі знають, на всі мови і тепер перекладають, бо і зараз в інших країнах є ще поневолені народи, які

борються за свою волю, за свої права.

Тарас Григорович завжди багато думав про дітей, він часто згадував своє нещасне дитинство і писав:

*І золотої й дорогої
Мені, щоб знали ви, не жаль
Моєї долі молодой:
А іноді така печаль
Оступить душу, аж заплачу.
А ще до того, як побачу
Малого хлопчика в селі.
Мов одірвалось од гіллі,*

*Одно-однісіньке під тином
Сидить собі в старій ряднині.
Мені здається, що се я,
Що це ж та молодість моя...*

Тарас Шевченко мріяв про той час, коли всі діти вчитимуться, ростимуть на волі. Він завжди закликав, щоб усі учились:

*Учітєся, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь!*

Вже незадовго до своєї смерті він склав для дітей буквар українською мовою, щоб був він зрозумілий дітям селян на рідній Україні. І починався той буквар словами:

*Чи є лучче, краще в світі,
Як укупі жити?*

Він мріяв про той час, коли на світі не буде неправди, лиха, воєн:

*І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі.*

Перед смертю він просив своїх друзів, щоб поховали його на Україні, над Дніпром, як писав він у своєму «Заповіті»:

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій...*

Так і зробили.

Поки були царі, вони забороняли співати пісні Тараса Шевченка, влаштовувати свята на честь Кобзаря, навіть арештовували за це. Бо всі, хто боровся за волю народу, любили твори Тараса Шевченка, пам'ятали його.

А тепер... читають його твори, його «Кобзар», співають його пісні, шанують його пам'ять.

* * *

Я слухала уважно діда, і для мене Тарас Шевченко був уже близькою, рідною людиною.

Незабаром я пішла вчитися до школи. Напровесні вчителька нам сказала:

– У березні буде шевченківське свято. Давайте готуватись. Вивчимо вірші

Тараса Григоровича Шевченка, його пісні.

Я сказала, що я знаю «Садок вишневий».

– От і добре. Ти й прочитаєш.

На свято я прийшла з дідом. Він ішов такий урочистий, задоволений.

– Дочекався, – сказав, – свято Кобзаря по всіх усюдах вільно справляють.

Всі дівчатка були в українських вишиваних сорочках і з віночками і стрічками на голові. Ми казали і співали вірші Тараса Шевченка, а на кінець усі-усі учні школи, – і молодші, і старші, і всі учителі, і директор, і батьки, які прийшли на свято, і мій дідусь, – усі встали і співали «Заповіт»:

*І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янутич
Незлим тихим словом.*

А посередині сцени стояв у квітах великий портрет Тараса Григоровича Шевченка. Він дивився ласкаво-ласкаво, наче він був з нами насправді і радів, що тепер усім дітям добре, і ми справді були як одна сім'я.

Леся ХРАПЛИВА

Портрет Тараса Шевченка

*До мене сьогодні всміхнувся Шевченко
З картини, що там на стіні.
Читає пісні його залюбки ненька,
Розказував батько мені:*

*Як віці він нас – ще малий був хлопчина,
А виріс – великий дав дар:
Для всіх поколінь, для всієї України
Цю книгу, що зветься «Кобзар».*

*Як книгу святу берегли ми завзято,
З собою забрали у світ,
Як слово Тараса завжди зберігати
Великий усім заповіт.*

*Буду й я любити Вкраїну рідненьку,
То, може, й мені ще не раз
З картини ласкаво всміхнеться Шевченко,
Наш Батько, великий Тарас.*

Ірина МОЙСЕЙ

Маленька зірка

Чи дивились ви колись на зоряне небо? Звісно, що дивились. Як же воно заворожує. Правда? Коли мільярди зірок мерехтять чарівно і таємниче, здається, що вони підморгують тобі, наче хочуть щось сказати. Але люди не розуміють їх, зірки можуть розмовляти тільки між собою своєю зірковою мовою. Отак цілу ніч вони розглядають Землю і балакають про все, що бачать, або про свої зіркові справи. Жартують, сперечаються, а буває й посваряться між собою.

Одного дня, – та ні, правильніше було б сказати однієї ночі, бо вдень зірок не видно, – так от, однієї ночі на небосхилі народилася нова зірка. Вона була зовсім маленька, і з Землі її ще ніхто не помітив, тому в неї ще не було імені. А їй так хотілося, щоб її нарешті хтось побачив і дав їй гарне ім'я, як ось в сусідки, приміром. Сусідку звати Сіріус. «Як загадково і навіть магічно звучить: Сі-рі-ус...» – думала Маленька зірка. Але їй подобалось тільки ім'я, а сама сусідка – ні, бо та постійно із заздрістю зиркала на Полярну зірку і невдоволено бумкотіла: «Ну хіба ж це справедливо? Я ж найяскравіша зірка на небі, а всі чомусь найчастіше дивляться на неї...». Полярна зірка не відзивалася, вона постійно була зайнята – допомагала мандрівникам віднаходити дорогу. Зате білолиця красуня Вега не минала нагоди заступитися за подругу, бо багато тисяч років тому вона виконувала відповідальну місію полярної зірки: «Тільки й знаєш, що гордитися своєю яскравістю. А, між іншим, декотрі з нас мають і важливі завдання, не лиш блищати на небі!». Маленька зірка задумалася: може, й у неї є якесь завдання, просто вона ще не знає...

Та однієї ночі трапилось щось дивне. Одна невеличка зірка відірвалася від небосхилу і полетіла. Її політ був таким гарним, яскравим, фантастичним, і хоч не тривав довго, та Маленька зірка запримітила, що тисячі пар людських очей звернули увагу і невідривно слідували за ним. «Тепер я знаю, що треба зробити, щоб мене помітили!..» – радісно вигукнула вона. «Ти здуріла? – обізвалася вічно невдоволена сусідка Сіріус. –

Спалахнеш на якусь мить і пропадеш навічно. Виси собі на небі спокійно і не вигадуй дурниць!». «А навіщо, якщо мене тут ніхто не бачить, навіщо мені тут висіти?» – вперше Маленька зірка заперечила старшій подрузі і відтоді стала чекати слухної нагоди.

Це трапилось погідної безхмарної ночі. Маленька зірка пильно придивлялася до Землі. Людей було не багато, звичайно люди вночі сплять у своїх домівках. Та ось вона помітила хлопчика, який вийшов з хати, сів на ґанку і підняв очі до неба. А ще вона запримітила великий сум в його погляді. Хлопчик дивився в зоряне небо і раптом, – не може бути! – зупинив погляд на ній, на Маленькій зірці. «Ось він, ось цей момент!» – відчула Маленька зірка. Вона напружилася, сіпнулася, відірвалася від небосхилу і полетіла...

Вона не бачила, який яскравий слід залишає на нічному небі, не бачила, скільки людей заворожено сліdkують за її польотом, лиш невідривно дивилася на хлопчика, який враз звівся на ноги, щось прошепотів, а в його очах спалахнула іскра надії. Вона летіла тільки для нього...

* * *

Коли він прокинувся вранці, перше, що згадав – це прекрасний політ зірки, який спостерігав вночі. Враз двері відчинилися навстіж, в кімнату вбіг його батько.

– Синку, синочку! Мама прийшла до тями. Ти уявляєш, ще вчора лікарі не давали їй жодних шансів, а сьогодні вночі сталося диво. Мама вийшла з коми, і тепер лікарі кажуть, що все буде гаразд, вона одужає, – обнімав його схвильований батько, а по обличчю хлопчика котилися гарячі сльози радості.

Наступної ночі хлопчик вийшов надвір і знову підняв очі до неба. Маленької зірки більше не було на небосхилі. «Дякую тобі, зірочко, що виконала моє бажання...» – прошепотів він.

– Бачиш, декотрі з нас мають важливі місії... – задумано промовила білолиця зірка Вега вічно незадоволеній зірці Сіріус.

Галина ДЕМЧЕНКО

Червень

Здрастуй, червню! Здрастуй, літо!
Люба сонячна пора.
Колоситься в полі жито,
Загоряє дівора.

Червоніють полуниці
Соковиті, запашні,
В хаті зовсім не сидиться.
Ой, які хороші дні!

росу!
І ні стеблинку,
гілку
чи травинку
я не ображу:
це –
страшений гріх!
Бо в кожній
з них живе
тремка
живинка,
що світиться
довірою
до всіх...

Анатолій КОСТЕЦЬКИЙ

Не хочу!

Метелика ловити
я не хочу:
він –
квітка неба,
хай живе собі!
Хай крильцями барвистими
тріпоче,
щоб радісно було
мені
й тобі!
І квітку лісову
не стану рвати,
її додому
я не понесу,
бо вдома їй
джмеля
не погойдати
і не попити
ранками

Червень

В світлім небі сонце грає
Променем ласкавим.
Ходить червень рідним краєм,
Косить буйні трави.

Ходить червень, бадьориться:
Скільки того квіту!
Вже пшениця колоситься,
Половіє жито.

Розіллялось при долині
Синє море льону.
В тому морі, у тій сині,
Перепілка тоне.

І вже пахне медом гречка
На ланах широких...
А за лісом недалечко
Чути липня кроки.

Тудор АРГЕЗІ

ЛІС ДІТЕЙ

Переклад з рум. Володимира П'янова

За те, що ти добре поводишся, я дотримаю слова й розповім про ліс, де я в дитинстві цілими днями грався. Ти знаєш, що це таке – ліс. Ти йдеш угору чи вниз, вперед чи назад, ліворуч чи праворуч, і скрізь – тільки дерева. Таким був і мій ліс, з тією лише відміною, що дерева не вросли корінням у землю, а ходили сюди-туди, туди-сюди і ніщо їх не тримало. Іноді, коли я йшов лісом, він стояв на одному місці, коли повертався – його вже не було, а наступного дня він знову опинявся там само.

Не знаю, чому той незвичайний ліс рухався. Може, через те, що в селах, які оточували ліс з усіх боків, було багато дітей, і дерева перейняли від них грайливість.

Іноді ми по десятеро, по п'ятнадцятеро залазили на одне дерево і воно мандрувало з нами, як віз, запряжений волами; воно гуляло з нами по всьому лісі й поверталось на те місце, де ми на нього вилізли. Потім його гілля робилося м'якеньким, опускало нас донизу, ми кланялись йому, воно махало нам верхів'ям, ніби казало: «Спасибі вам». А бували дерева й злодіями. Вони заходили в людські садки й крали спілі яблука та груші. Якщо ти побачиш ялинку з фруктовими плодами на ній, то так і знай, що перед тобою злодій. Коли діти вилазили на дерево, воно трохи тремтіло – і вони всі накрадені в чужих садках фрукти дарували йому.

У тих краях жила тоді бабуся з рудими косами, вона чаклувала й заворожувала ліс дітей, примушувала дерева ходити в шеренгах, мов тополі, або вишиковуватися одне за одним

обабіч шляху. А якщо баба хотіла налякати людину й вигнати її з хати, щоб там поселився хтось інший, то посилала п'ять старих смерек. Вони брали собі на гілля сов та зозуль і ставали коло воріт тієї хати. Деякі дерева виходили з лісу разом з місяцем, бо, коли дерева починали ходити, місяць заплутувався в їхньому гіллі.

Ось скажи мені, хіба ти не злякався б, аби, прокинувшись одного ранку, наткнувся перед порогом на чотири дзвіниці чи на церкву, які вночі вирости з-під землі?

Щодо смерек, то в них і голос якийсь дивний, вони свистять так, ніби в їхній гушавині звучить дзвін, іноді наче розмірено цокає величезний годинник і відбиває час. Гілля вони розпускають, мов коси на плечах, і десь там, аж на маківці гір, щось гомонять у високості мовою вітру, мовою, що несе у вічність тайни землі.

У моєму лісі жило повно істот з рогами або тільки з копитами, з лапами, з пальцями чи з кігтями. Але ті істоти були такі сумирні й лагідні, що дозволяли ловити себе: зубри з широкими лобами, олені з гілками на голові, цапи з костяними кучерями, дикі кабани, підписані двома кулеподібними літерами – альфою та омегою. Ми по півгодини бігали за буйволом, ловили його, а він, повільно відсапуючись, невимовно радів.

Хочеш, щоб я сказав правду? Звірі ті були з тоненького каучуку, ліс – гутаперчевим, і наш ватажок надував їх щосуботи звечора велосипедним насосом, щоб ми мали чим гратися в неділю вранці.

Марія ЧУБІКА

Всміхнулось літечко до нас!

Настали довгождані літні канікули. Батьки привезли дітей до бабусі та дідуся в село, щоб вони подихали чистим повітрям, досхочу набігалися, скупалися в річці, нагralися. А ще вони бажали, щоб діти відпочили від комп'ютерів та ігор на мобільних телефонах.

І от одного дня, коли рум'яне сонечко викотилося з-за Кимпи і вже стояло над Магурою, посилаючи на землю свою теплу літню усмішку, вони рушили до Чертежа – дідусевого поля.

Неспішним кроком ішли росянистою доріжкою під веселі трелі та щебетання пташок, які немов супроводжували їх.

– Ой, який гарний пейзаж. Ми опинилися у царстві прекрасних квіток! – вигукнула Олександра.

– Так, діточки, ось ці гарні білі квіти – це маргаритки, а синенькі – це дзвіночки, а ще тут зозулинні чобітки, чебрець і багато інших, – сказав дідусь, показуючи їх.

– А яка чудова музика тут на полях: щебетання, цвірінкання, кукання, тьохкання пташок, – радісно крикнув хлопець.

Так, обдивляючись навколишність, дійшли аж до їхнього поля, що називається Чертежом.

А тут, недалеко оборога, височіє кремезний дуб. Він, мов охорона, стоїть одинокий, шумить своїм листям і охороняє молоді берізки.

Вони стрункі, високі, немов дівчата в білих сукнях та зелених віночках, взялися за руки та завели хоровод.

– О, який гарний березовий лісок! – гукнула дівчина.

– А тут між ними і та криниця, яку ми втрюх копали минулого року, – сказав дідусь, зачерпнув кухлик прохолодної водиці і подав онукові.

– Ой, яка смачна, – сказав хлопець, а дівчина й собі випила, немов хотіла перевірити.

Біля криниці сіли відпочити. Здалека до

них долітали голоси косарів, які клепали свої коси та співали протяжні косарські пісні, а ще чути було бляння овець та перегукування вівчарів і їхні співи на трембіті.

– Тут близько вуйка Лойзиноного отара, – пояснив дідусь.

Олександр задивився на молоденькі берізки, віття яких спускалося аж до самої кринички, а зелені листочки тріпотіли під музику вітра, немов танцювали. Хлопець задумано запитав:

– Дідусю, а чому люди пускають сік з берізок?

– Гм, цікаве запитання, і такою буде й відповідь, – почав дідусь і мовив далі: – з давніх давен люди лікувалися різними рослинами, з яких варили чаї, настої й робили мазі. Натуральні ліки – це найкращі ліки. Про лікувальні властивості березового соку знали із давніх давен. Ним лікували жовчові та підшлункові залози і ще багато інших. Сік збирали ранньою весною, до появи молодих листочків.

– А як це робили? – перепитала дівчинка.

– Я відповім: вони свердлили дірочку у стовбурі старих берізок, там устромляли трубку і сік стікав у посудину.

– А березам не було боляче? – запитав Олександр.

– Та було боляче, але вони не знають говорити. А сік – то й були їхні сльози. Але, щоб загоїти їхній біль і рани, люди забирали трубку і ту дірочку затикали дерев'яним чопом, щоб через рік-два дерева стали здоровими. Ось так було давно. Тепер у нашому селі майже і немає тих, хто бере березовий сік для лікування, – закінчив свою розповідь дідусь.

Ще кілька добрих хвилин всі троє сиділи мовчки і дивилися на молоді берізки, які полоскали своє гіллячко в криниці, а листочки весело тріпотіли під подихом легенького вітра.

Задумані, верталися додому.

Всеволод НЕСТАЙКО

Пригоди їжачка Колька Колючки та його вірного друга й однокласника зайчика Косі Вуханя

Частина II

(Продовження з попереднього номера)

А грайлик шахи їм подає й каже:

– Натє ось вам шахи, – і заспівав:

*Ми у шахи**Граємо,**Весело**Співаємо:**Тра-ля-ля!**Тру-лю-лю!**Шах дамо**Ми королю!*

Грайтеся, співайте, нас отут чекайте. Тільки не спіть. Бо навіки в Павутинії залишитесь.

Підхопилися Михайлик і Боря, почали у шахи грати ще й пісеньку співати.

А вони далі побігли.

Шукали, шукали...

Відшукали під диваном Раїску Мня, Соню Лось та Вірочку Вивірчук.

Розбудили, у ляльки грати їх залишили, а самі далі побігли шукати.

Шукали, шукали...

У коридорі, у темному кутку, натрапили на Вовчика Вовченка та Рудика Лисовенка.

І їх розбудили. Грайлик в одному кінці коридора ворота павутинням замість сітки напнув, у другому... Футбольного м'яча їм дав і заспівав:

*Футбол! Футбол! –**Найкраща гра!**Фізкульт-ура!**Фізкульт-ура!*

Підхопилися Вовчик і Рудик та й ну м'яча по коридору ганяти. А Кося, Колько і грайлик побігли далі. Одна Хрюша їм лишилася. Шукали, шукали. Шукали, шукали... Нема Хрюші. Нема ніде...

– Тю! – аж розгубився грайлик. – За все моє казкове життя такого в мене ще не було. Де ж це вона?

Кося й Колько тільки перезирнулися: звідки ж вони знати можуть? Якщо сам

грайлик не знає, то вони й поготів.

– Доведеться будити Ледарила, – зітхнув грайлик. – Без нього не знайдемо. Я вже бачу.

РОЗДІЛ VI

– А може, краще не будити? – скривився Кося.

– Хто його зна, що він утне! – скривився Колько.

– Та воно так, але іншого виходу нема. Тільки від Ледарила ми можемо дізнатися, де Хрюша. Тут, у палаці, Хрюші немає. Точно. Бо я обов'язково б її знайшов.

– То, може, хоч гуртом зібратися всім, – сказав Кося.

– Все-таки якимось воно безпечніше, – сказав Колько, почервонів і додав: – Я кажу про них, тих, що граються...

– Ні. Навпаки. Поки вони граються, Ледарило їм не страшний. Проти гри він безсилий... Та й великим гуртом шукати Хрюшу тільки важче буде. Повірте мені. Ходімо швидше!

І вони пішли у спальню Ледарила.

Продираючись крізь павутиння, вони йшли довгими-довгими коридорами, що були захищені різним мотлохом, і нарешті дісталися до спальні.

У спальні теж був такий розгардіяш, що вони не одразу й побачили господаря. Не було його ні на ліжку, ні під ліжком, ні на підло-

зі, серед розкиданих по ній подушок.

І лише, почувши якесь шарудіння за шафою, вони зазирали туди і побачили нарешті Ледарила, – він спав там серед купи сміття.

– Тра-та-та за Дурандаса! – вигукнув грайлик.

– Тра-та-та за Дурандаса! – підхопили Кося й Колько.

– Га?! – здивовано прохопився Ледарило.

– Цур не квач! – вигукнув грайлик.

– Цур не квач! – вигукнув Кося.

– Цур не квач! – вигукнув Колько.

– Ледарило квач! – закричав грайлик.

– Що-о?! От я вас! – засичав Ледарило, виповзаючи з-за шафи і намагаючись вхопити когось із них своїми чіпкими павукастими пальцями. Але дарма.

І Кося, і Колько, і грайлик були меткі й спритні, а Ледарило був неповороткий і незграбний. Вони легко прослизали в нього між руками. І, тікаючи, весело співали:

Ледарило Дурандас!

Ледарило Дурандас!

Не спіймаєш,

Не спіймаєш,

Не спіймаєш, лежню, нас!

Ледарило безпорадно крутився, перечіпався, падав, вставав, знову надав, та нікого впіймати не міг.

– Ай! Ну вас! Не хочу! – загундосив він нарешті. – Я більше не граюся! Я не граюся!

Але все одно він мусив продовжувати. Якщо грайлик заводив якусь гру, ніхто не міг припинити її без його дозволу, без його волі. Така вже чарівна властивість усіх грайликів.

Для Дурандаса, який любив лише спати і лінувався навіть рухатися, то була пекельна мука. Він зовсім захекався і зрештою застогнав-зарепетував:

– Ги-и-и!.. Не мо-ожу більше! Одпустіть! Припиніть! Я не граюся-а-а! Ги-и-и!..

– Скажи, де Хрюша, тоді припинимо грати. Тільки так, – сказав грайлик.

– Ху-ху!.. Хропулії віддав, сестрі своїй. Для... ху-ху!.. хору хропунів...

– А де живе Хропулія?

– У... ху-ху!.. У палаці своєму, у... у протилежному кінці Павутинії, за... за Дрімучим Лісом, за Кам'яною Пустелею... Ху-у-у...

– Ну, гаразд, – мовив грайлик. – Гру припиняємо, тебе звільняємо. Підемо до палацу Хропулії.

І вирушили грайлик, Кося і Колько у путь.

(Продовження в наступному номері)

Є тварини, які є національним символом. В Австралії, наприклад, це кенгуру та коала. В Америці – орлан. В Єгипті – верблюди. А в Індії священною твариною вважається корова. В Україні ж однією з національних тварин є комаха БДЖОЛА.

Декілька цікавих фактів про бджолу:

1. Бджоли – родичі оси та мурахи. Існує біля 20 тисяч видів бджіл.
2. Бджоли харчуються пилом та нектаром квіток, який вони висмоктують довгим хоботком.
3. Бджоли відіграють найбільшу роль в опиленні квітів. А через опилення квіти розмножуються. Це означає, що без бджіл квітів би взагалі не було.
4. У кожній бджілці на передніх лапках є щіточки, на які вони збирають пилок. А на задніх лапках – спеціальний кошик для його перенесення.
5. Коли пилок та нектар змішуються разом – утворюється в'язка рідина, яку бджілці складають у стільники. Там формується мед.
6. Зі стільників утворюється їх будиночок – вулик. Тобто весь будинок бджілці – суцільні цеглинки з меду.
7. Кожен вулик – будиночок бджіл – може вміщувати в собі біля 40 тисяч комашок! Така велика родина бджіл є окремою країною зі своєю королевою та політичним устроєм.
8. Мед, який виробляють бджоли, є найдивовижнішим продуктом у світі! Він складається з 13-20% води, 75-80% вуглеводів (глюкоза, фруктоза, сахароза), має неймовірний ряд вітамінів В1, В2, В6, Е, К, С, провітамін А-каротин, фолієву кислоту. Напевно, вам це нічого не скаже, але пізніше, на уроці хімії в школі, ви збагнете, який це складний і магічний продукт. Справжній порятунок для людини майже від всіх хвороб!

ЧАНГА-ЧУНГА

Турецька народна казка

Було таке чи ні, а було колись два брати. Старший багатий, а менший бідний.

От приходять якось бідний брат до багатого та й просить:

– Пожалій, брате, хоч малих дітей. Дай трохи грошей, бо в хаті й крихти хліба немає.

А багатий йому:

– Авжеж! Працювати треба, то й матимете. А в мене в хаті не скарбниця, йди до бісового батька!

Посумував бідний брат та й надумався:

– Піду по світу та пошукаю щастя.

І пішов. Довго йшов чи ні, їв щось чи й не їв, аж трапилося йому на дорозі дерево.

«Сяду я та відпочину трохи», – вирішив він та й сідає під деревом. Аж бачить: курява стовпом стоїть. Придивляється пильніше, а то деви чвалають. Він тоді й сховався в дуплі.

Коли це підходять сорок девів та й говорять до каменяки, що лежала під деревом: «Чанга!» – Камінь і відкрився. Деви заходять всередину й промовляють: «Чунга!» – Камінь закрився.

Тоді чоловік думає: «Лишуся в дуплі на ніч. Може, побачу, що з того буде».

Вранці чує: деви промовляють: «Чанга!» – Камінь одкривається. Вони виходять, говорять: «Чунга!» – Камінь закривається, а деви йдуть геть.

Тоді чоловік виліз із дупла, підступає до каменя й каже: «Чанга!» Камінь одкрився. Чоловік кинувся всередину, говорить: «Чунга!» – Камінь закрився. Бідний брат входить у печеру, дивиться: а там стіл стоїть, а на ньому – сорок ключів. Він узяв ключі і давай відчиняти двері.

Відмикає перші двері, а там повно золота. Відмикає другі – саме срібло. Треті відмикає – червоний яхонт. У четвертій кімнаті – зелений смарагд, у п'ятій – корали. І котру не відчинить, а там якесь коштовне каміння. Набив повні кишені, ще й за пазуху поклав, а потім знову замкнув усі двері, а ключі кладе на стіл. Тоді говорить: «Чанга!» – Камінь одкрився, а вийшовши, промовив: «Чунга!» – Й камінь закрився. Зрадив бідний брат та й похапцем почуривав додому.

Після того дуже розбагатів.

Коли це й питає його брат:

– Як це ти розбагатів так швидко?

Менший брат і розповів.

– А коли я піду, теж так розбагатію? – питає старший брат.

– А чому б і ні. Лиш не забувай казати «чанга» й «чунга».

Побіг тоді старший брат додому, вибрав найбільший мішок та й рушив до каменя.

«Чанга!» – промовив він, камінь одкрився. Увійшов брат у печеру, каже: «Чунга!» – Камінь закрився. Знайшов, як навчив його менший брат, ключі, а тоді відімкнув двері й набрав повний мішок золота та коштовного каміння.

«Чунга!» – вигукнув він, але камінь зачинився з гуркотом ще дужче. Старший брат намагається згадати те слово, яке допомогло б йому вийти, але геть забув. Перелякався, замалим з глузду не з'їхав. Опам'ятався по якімсь часі та й думає: «Повиймаю я краще все з мішка та пошукаю, де сховатися. А там підслухаю, як говоритимуть деви, а завтра знову поскладаю все в мішок і вийду».

От він повикладав усе назад і почав шукати, де б йому сховатися. Коли бачить: піч.

– Оце тут я й сховаюся! – зрадив старший брат. Лежить, коли чує: йдуть деви.

Тут найменший дев і каже:

– А принохайтеся й ви. Либонь, людським м'ясом пахне!

Але середульший дев засміявся.

– Де б тут людина взялася? То ми ходили по луках та полях, ото й набралися людського духу.

Та найменший не вгаває:

– Ба! Таки ж пахне людським м'ясом!

– Та сюди й пташка не залетить, де вже там людині! – посміхаються старші.

– Як хочете, а тільки тут десь людина ховається.

Я ось пошукаю, – наполягає найменший.

Шукав, шукав, коли зирк! – на печі сидить чоловік.

– Ось бачите! Хіба ж не я вам казав! – зарепетував найменший дев та й виволік чоловіка на середину печери.

– Як ти сюди потрапив? – питають деви.

А бідолаха аж тремтить, та все-таки розповідає. Вислухали деви та й кажуть:

– Твій брат був убогий; за те, що ти його прогнав, доля послала йому талан, а тобі судилося безталання! – сказали деви та й кинули його в піч.

Загадки

Олег Корнієнко

*Я купив собі ріжок,
В ньому з льоду «пиріжок»,
Ще й увесь у шоколаді –
Ласувати всі ним раді.
Та як сонце припекло,
Пригощання потекло:
Із футболки на штанці
Й стало молоком в руці.
(Морозов)*

*У травичці хтось стрибає
І на скрипці ніжно грає
Пісеньки для комахні.
Має вуса замашні.
Якщо ворог нападає –
Підстрибнувши, він злітає,
Небезпека ж як мине –
Знову грати розпочне.
Так музика і сюркоче
До самісінької ночі. (Жунок)*

*Воно безкрає і солоне,
По ньому вітер хвилі гоне,
Човни великі і малі...
А на його піщанім дні
Креветки наїдають пуза,
Вальсує плавно там медуза.
Сюди всі їдуть засмагати,
Купатися й відпочивати.
(Море)*

*Посеред квітів у саду
Сьогодні бачив дивину –
Жива веселка там літала,
Нектар солодкий попивала.
У чорнобривцях причаїлась,
Криличка склала й розчинилась.
І не могли ми розрізнити:
Де та комаха, а де квіти.
(Метелик)*

Зроби власними руками!

Шапка орігамі

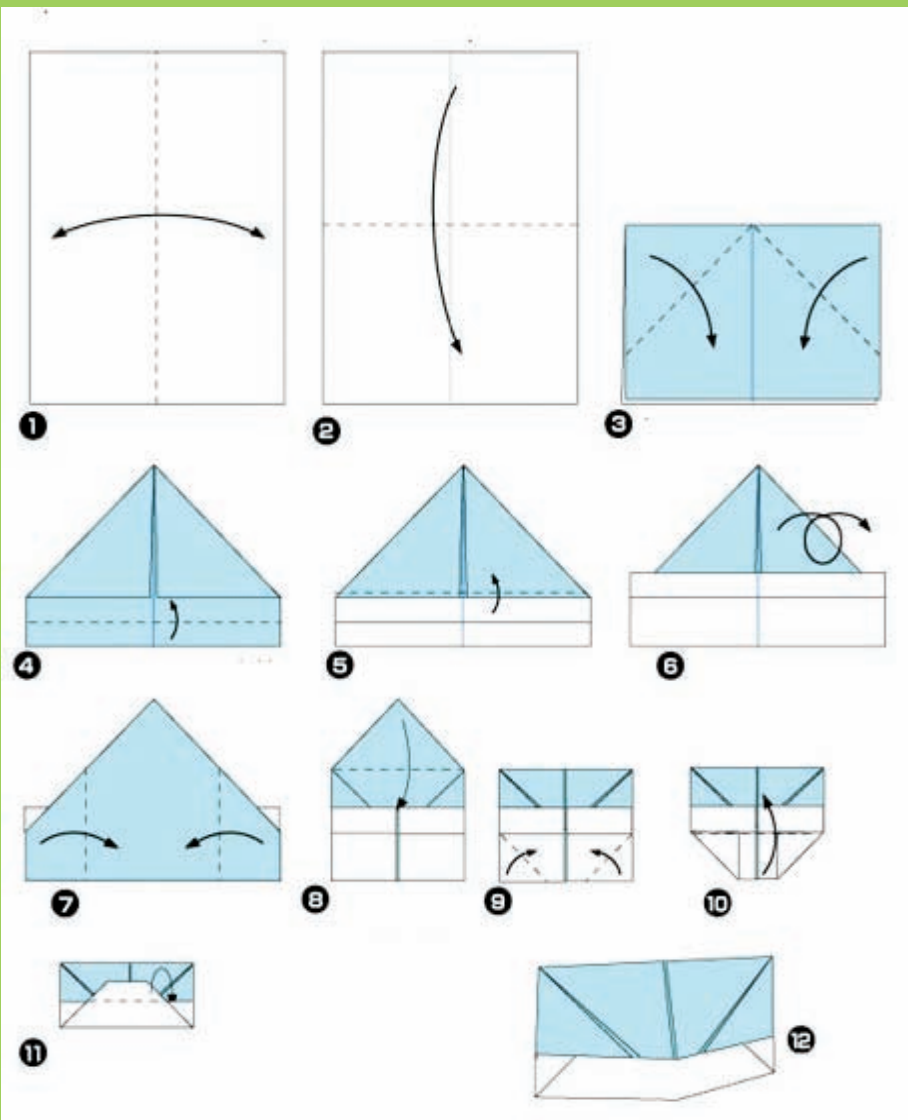
Багато хто вважає складання з паперу складним заняттям. Сьогодні ми постарасмося розвіяти цю помилку. Цю чудову орігамі-шапку можна зробити з газети і використовувати в якості головного убору, наприклад, коли ви на пляжі і забули свою шапку від сонця.

Дана модель розрахована на самих новачків, тож слідкуйте за вказівками, показаними на малюнку, і у вас усе вийде.

В якості паперу можна використовувати звичайні аркуші А4, але шапка тоді вийде і налізе, мабуть, скоріше всього лише на маленьку дитину. А от зробивши її з газети, нею можна буде користуватися і старшим дітям чи навіть дорослим.

Для складання нам знадобиться: 1 великий газетний аркуш паперу та декілька хвилин вільного часу.

Уважно слідкуйте за послідовністю виготовлення шапки. Для тих, хто трішки призабув, нагадаємо, що пунктирна лінія означає лінію згину, а вигнута стрілочка – напрямок згину.

І граємося, і вчимося!

Найтепліша пора року

(Календар природи рідної місцевості)

1. Вкажіть про яку пору року йде мова у таких загадках:

*Сонце пече, липа цвіте,
Жито доспіває, коли це буває?*

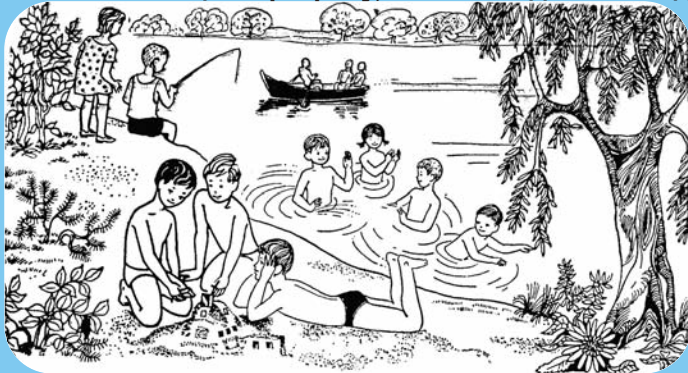
*Посмалилися носи,
Загоріли щічки.*

*Ми щодня тепер усі
Ходимо до річки.*

Коли це буває?

2. Літо – це пора року, яка знаходиться

(Влітку)

між двома іншими порами – весною й осінню. Усім відомо, що літо складається з трьох місяців: червня, липня та серпня. Точніше, астрономічне літо триває від літнього сонцестояння (20-21 червня) до осіннього рівнодення (22-23 вересня). Серединою літа є літнє сонцестояння, місяць червень. Однак затримка в змінах температури затримує і настання тепла, так що гарячим (жарким, пекучим), звичайно, буває місяць липень, якого вважають серединою літа (порумунськи його називають «luna lui cuptor»),

інколи і деінде жарким буває також і серпень, а то навіть і частина вересня. Бувають роки, в яких жарке літо дуже коротке, а буває і зовсім не жарке.

Коли настає літо у вашій місцевості, скільки воно триває і яким (жарким, помірним, холодним, посушливим, дощовим) буває?

3. Уважно прочитайте (прослухайте) вірш «Щедре літо» і вкажіть, які «скарби-дарунки» (плоди, врожаї) приносить воно для нашого прожитку і дає можливість дітям весело побути серед природи та набути міцного здоров'я:

*«Літня спека, грози, грім,
Літо, ти прекрасне всім!*

*Скільки в тебе є скарбів:
В лісі – ягід та грибів.*

*У садках – смачна малина,
Аґрус, яблуня, ожина,*

*Фрукти й зелень соковита –
Це смачні дарунки літа.*

*Ген тече срібляста річка...
Ой і тепла ж в ній водичка!*

*Можна влітку засмагати,
Можна плавати й пірнати.*

Т. Корольова.

4. Оскільки літо приносить красу в природі, тепло, користь і радість людям, в народі про цю благодатну пору кажуть:

– *Хочеться, щоб літо ніколи не закінчувалося;*

– *Що вліті вродиться, то взимі згодиться;*

– *Хто літом гайнує – взимі голодує.*

Встановіть, до яких рядків вірша «Щедре літо» підходять ці прислів'я та подані ілюстрації.

5. Чи годиться дітям влітку тільки відпочивати, гуляти, а чи потрібно й допомагати батькам? Чому?

Подав І. Ребошанка

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Смачненький борщик

*«Ой, який же борщ смачний!
Український, запашний!
Всю каструлю з'їв би я,
Та велика в нас сім'я!»*

Юля Турчина

Андрійко страх любив їсти борщик, але не будь-який, сякий-такий, як у сусідки Марії чи в тітки Гафії: дві цибулини, три картоплини, півморквини, петрушки корінець – хай йому грець! Хіба то борщик? Виділи б вони, куховарки перехвалені, який борщик варить Андрійкова бабуся... Та куди їм до такого борщу?.. Тільки хвалитись вміють:

«Я такого борщику зварила, як...», «А я такого, що...», – хвалилися то одна, то інша, а бабуся ні слова про борщик, але коли закипить горщик, то запах вулицею гуляє, мов козак по степу, перехожі тільки слину ковтають. Андрійко кидає гратися в піжмурки, сідає верхи на свого уявного коня чи на стебло соняшника і додому змагає, що аж курява за ним... А старий Микита потилицю чеше і причину видумує, за чим би то до Андрійкової бабусі зайти, а там вже як Господь дасть... Бабуся насипе в миску, а може ще й додому дасть, на вечерю буде, – міркує старий.

– Ну що, борщоїде, я кличу, волаю, та хіба ти чуєш... відерце водички свіженької нема кому принести, ані дровину до хати занести, а коли запахне борщиком..., – нібито сердилась бабуся на Андрійка.

– А хіба я винен, що не чую, коли ви кличете, а борщиком пахне аж ген поза верби, чи не так, вуйку Микито? – підморгує старому Андрійко.

– Їй Богу, пахне, пахне, що аж... – посміхається беззубим ротом старий Микита. – Такого борщику, як у вас...

– Ну, годі мій борщик вихваляти, сідайте

ближче до столу, – знову ніби сердиться бабуся.

А тут, як завжди, і сусідка Марія:

– Ой, як у вас пахне, я теж борщику...

– Сідайте, насиплю вам трішки, – запрошує бабуся.

– Та хіба лиш так, щоб покуштувати, я теж борщику... – береться за ложку сусідка, а коли спорожнить миску, починає: – Добренький, добренький, але щось бракує, щось ви трішки не добавили, бо...

Та одного літнього дня, коли бабуся зварила борщ у літній кухні, тобто майже на дворі, а старий Микита з Андрійком обідали в хаті, бо там холодніше, як завжди, прибула і сусідка Марія і почала своєї:

– Ой, як у вас пахне борщиком, я теж борщику...

– Сідайте, сідайте, я насиплю і вам, – сказала бабуся, прямуючи до дверей, та Андрійко випередив її:

– Насиплю я, бабусю, а ви сідайте, бо стоимися, стоячи на ногах коло борщу.

– Ану, диви на нього, – аж здивувалася бабуся.

Через кілька хвилин перед сусідкою парувала миска борщу, а вона, як завжди, почала смакувати його, поки не висмакувала до дна, і каже:

– Добренький, добренький, але щось бракує, щось ви трішки не добавили, бо...

– Ха, ха, ха!.. – розсміявся Андрійко. – Та це ж ви, тітко, не добавили, а не бабуся.

– Як це – я? – здивувалась сусідка.

– А так, бо я побіг до вашої кухні і насипав вам борщу, якого варили ви! Так що...

Сусідка глянула сердито на Андрійка і вийшла, навіть не попрощавшись, і відтоді більш не заходила смакувати бабусиною борщику.

Наша дача

Слова В. Паронової

Пожвавлено

Музика Н. Шевченко

A7 Dm G C
 На - ста - є по - ра га - ря - ча - ї - де вся сі - м'я на да - чу.
 F C7 F B Gm
 Ї - де - мо не пус - ту - ва - ти, а ба - бу - сі по - ма - га-ти. На-ша да-ча
 A7 Dm C G C A7
 не про - ста, не прос - та. Всю - ди зрі-є сма - ко - та, сма - ко - та.
 Dm G C

Настає пора гаряча –
 Їде вся сім'я на дачу.
 Їдемо не пустувати,
 А бабусі помагати.

Приспів:
 Наша дача не проста, не проста.
 Всюди зріє смакота, смакота.

Є на грядочках суніці,
 Величезні полуниці,

На кушах ростуть порічки,
 Агрис наставляє щічки.

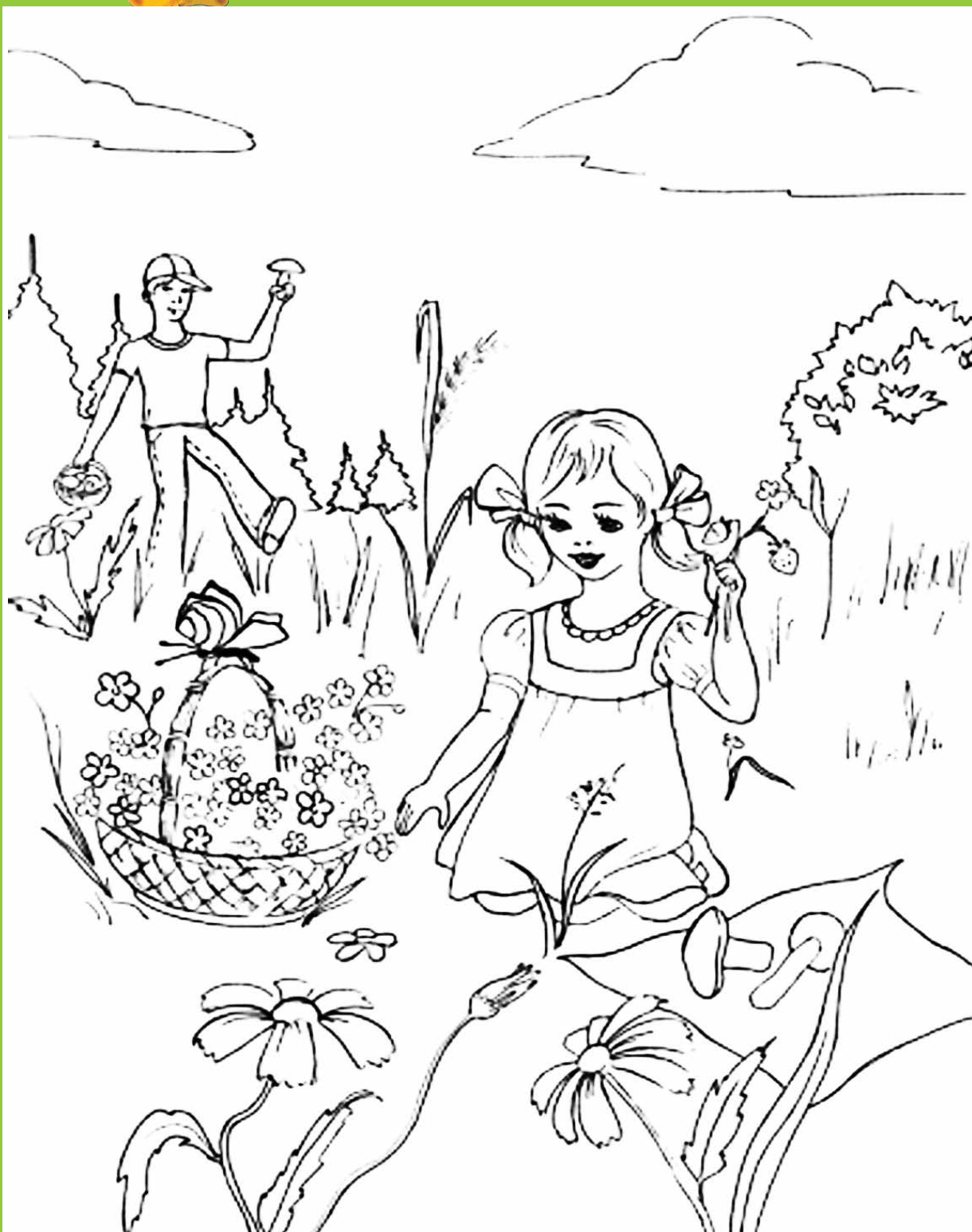
Приспів.

Бабця каже: «Помагайте!
 Всю малину позбирайте!»
 Влітку повно в нас роботи,
 А взимі п'ємо компоти.

Приспів.

Розмаляў сцюпку

Сторінка народознавства

У липні день віз хліба дає

За народним календарем липень – маківка, вершина літа. Колись цього місяця починала цвісти липа дрібнолиста. Здавна це гарне й запашне дерево любили й поважали в Україні. Липа була цінним лікувальним засобом, дуже шанувалася пасічниками. З м'якої липи виготовляли іконостаси і кобзи, миски і діжечки, ложки й дитячі іграшки.

Липень – ще й окраса року, бо багатий на тепло, світло, квіти, ягоди. Це пора не лише найбільш жарких днів, а й скороминущих грозових злив. У липні косять сіно, у липні ж починаються й жнива.

Найбільше турбот липень приносить селянам, вони чекають його з нетерпінням і побоюванням, бо година негоди зі шквальним вітром і градом може звести нанівець тяжку працю цілого року. Тому слідували за свійськими тваринами, які були для людей своєрідними «живими барометрами». Особливе місце у цьому відводиться селянській годувальниці – корові. На гарну погоду і тепло вона залишається ночувати на дворі й неохоче йде під навіс. На дощ і неgodу корова вдень спить, мало п'є води, реве, непокоїться, підіймає морду догори і жадібно вдихає повітря.

На холоднечу кіт згортається в клубочок, на дощ починає гратися сам із собою, а на спеку вмивається, довго полизуючи лапку.

На неgodу собака мало їсть, багато спить, качається по землі, на дощ – риє землю, їсть траву, а на тепло – розтягується на землі, розкинувши лапи.

Є свої прикмети й в окремі липневі дні:

3 липня – Мефодія. Якщо на Мефодія йде дощ, то він може йти з перервами сорок днів.

6 липня – Горпини Купальної. Цей день вважається одним із найкращих для заготівлі лікарських трав.

7 липня – Івана Купала. Давнє свято краси, молодості й самоочищення. У цей день годи-

лося скупатися.

Велика роса на Купала – буде врожай огірків і горіхів.

Купальна ніч зоряна – вродять гриби.

Дощовитий день – на неврожай.

10 липня – Самсона. Його ще називали сіногрій. Якщо йтиме дощ, то негодитиме сім тижнів – аж до бабиного літа.

12 липня – Петра і Павла. Починались жнива. З першого ячневого борошна нового врожаю пекли обрядовий хліб і несли його до церкви на посвяту.

На Петра колос, а на Іллю – жнива.

Як на Петра спека, то на Різдво – мороз.

13 липня – Півпетра, або Петрового батька. Вшановували пастухів і тварин.

Щаслива хата, де худоби багато.

Як корова у хліві, то є харч на столі.

14 липня – Кузьми і Дем'яна. Початок літньої спеки, бо за старим стилем це полудень літа.

15 липня – Фатія. Закінчували косовицю. Якщо з'являлися жовті листочки на деревах – на ранню осінь і зиму.

18 липня – Кирила і Афанасія. Якщо місяць яскравий, то на щедрий врожай.

20 липня – Євдокії, Єфросинії. Переважно дощовий день.

Як зібрав сіно, то не страшна і Єфросина.

21 липня – Прокопа.

На Прокопа вже є на полі копа.

Прокіп нав'язав сім кіп.

На Прокопа приготуй плечі до снопа.

23 липня – Антонія. Громова свято. Якщо примить і блискає, то десь у полі копи горять.

25 липня – Прокла. Вважається, що в цей день бувають найрясніші роси.

26 липня – Гавриїла Архангела. Якщо сильна злива з грозою, то на дощову осінь.

29 липня – Валентини. Цей день вважається святом «іменного снопа».

31 липня – Івана Багатостраждальника.

Пишаємося нашими дітьми!

Любі діти!

Ось уже минув і місяць червень, а з ним закінчився і навчальний рік, на протязі якого ви сумлінно вчилися і, сподіваємось, досягли відмінних результатів. Настали такі очікувані вами канікули. Тож бажаємо вам чудового відпочинку, відвідати своїх дідусів та бабусь, досхочу награтися, купатися, а в жаркі години почитати чудові твори дитячих письменників, на які вам не вистачало часу на протязі шкільного року. І слідкуйте за появою «Дзвоника», на сторінках якого ви теж знайдете для себе багато цікавого!

Козма Карла,
10 років, м. Бая Маре

Хащик Анна,
2 роки, с. Поляни

Фрасенюк Каріна,
6 років, с. Негостина

Петращук Владуц,
3 роки